

Investigating the Role of Street Music in the Vitality of Urban Space (Case Study: Khayyam Street in Urmia, Iran)

ABSTRACT INFO

Article Type

Original Research

Authors

- 1*. Abbas Sedaghati
2. Sevda Mohamadzadeh

1*. Assistant Professor, Department of Architecture, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran.

2. M. A., Department of Architecture, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran.

*Corresponding Author

a.sedaghati@iaurmia.ac.ir

Article History

Receive March 15 , 2023

Accepted : June 17 , 2023

ABSTRACT

Problem: Urban art, as a fluid event, seeks to reduce the consequences of industrial life and create appropriate social and cultural behaviors. Different types of arts can be seen in the urban space; Of these, music has been given less attention; In this way, the physical-spatial scene of the city does not have a suitable place for performing street music. In this research, we will investigate whether the reason for the lack of attention to this art is due to its lack of effectiveness in improving the quality of the urban space, or whether the reason should be In the absence of a suitable context to show and display its strength?

Target: The purpose of this research is to focus on creating a sense of belonging to the place and liveliness in the urban space and the music audience and the effect of music on the audience in the urban space.

Method: The research method in this article is a survey and by preparing a questionnaire and selecting three different statistical populations, the impact of street music on the vitality of the urban space is investigated by selecting a case sample.

Result: By reviewing the opinions, the most important expectation of passers-by and customers from street music performances is to create vitality and vitality, while the street vendors have given more importance to increasing their sales than thinking about the happiness of their business environment, and this expectation is maintained in the opinion of the professors. The glory and status of the art of street music has been to change the view from monotony to an artistic matter, along with creating a way to improve the living conditions of artists. However, despite this difference in expectations, the opinion of all three groups was on the relevance and impact of street music on the vitality of the urban space, and the need to provide a suitable space as a part of the urban space for its performance was mentioned by everyone. On the other hand, due to people's lack of access to live music in other parts of the city, provision of the possibility of performing it in other densely populated places has been expected by passers-by. The results of the research show that, from the point of view of businessmen, passers-by and music professors, there is a significant relationship between street music and its role on the urban space, and music as a street art can have a good effect on the vitality of the urban space and enhance the sense of place belonging to the passers-by. and on the other hand, create an exciting atmosphere and business prosperity and increase people's desire to walk; So that, in many cases, the motivation of the passers-by to re-appear, is through reminiscing and understanding the sensory richness of the place.

Key Words: Khayyam Street, Street music, Urban art, Urmia, Vitality.

Copyright© 2020, TMU Press. This open-access article is published under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License which permits Share (copy and redistribute the material in any medium or format) and Adapt (remix, transform, and build upon the material) under the Attribution-NonCommercial terms.

واکاوی نقش موسیقی خیابانی در سرزندگی فضای شهری

(مطالعه موردی: خیابان خیام ارومیه)^۱

عباس صدادقتی*

استادیار، گروه معماری، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

سودا محمدزاده

کارشناسی‌ارشد، گروه معماری، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

چکیده

بیان مساله: هنر شهری، به عنوان رویدادی سیال درصدد کاهش تبعات ناشی از زندگی صنعتی و ایجاد رفتارهای مناسب اجتماعی و فرهنگی است. در فضای شهری انواع مختلف هنرها دیده می‌شوند؛ که از این بین موسیقی کمتر مورد توجه واقع شده است؛ به‌گونه‌ای که صحنه‌ی کالبدی- فضایی شهر اصولاً " جایگاهی مناسب برای اجرای موسیقی خیابانی ندارد. در این تحقیق بررسی خواهیم کرد که آیا علت کم توجهی به این هنر ناشی از کم اثر بودن آن در ارتقا کیفیت فضای شهری است یا اینکه علت را باید در عدم وجود زمینه مناسب جهت قدرت نمایی و نمایش آن جستجو کنیم؟

هدف: هدف پژوهش حاضر، توجه بر ایجاد حس تعلق مکان و سرزندگی به فضای شهری و تاثیر موسیقی خیابانی بر حصار در فضای شهری می‌باشد.

روش: روش تحقیق در این مقاله به صورت پیمایشی بوده و با تهیه پرسش‌نامه و انتخاب سه جامعه آماری متفاوت، تاثیر موسیقی خیابانی بر سرزندگی فضای شهری با انتخاب نمونه موردی (خیابان خیام ارومیه) بررسی می‌گردد.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: با بررسی دیدگاه‌ها، مهم‌ترین انتظار رهگذران و مشتریان از اجرای موسیقی خیابانی ایجاد سرزندگی و نشاط عنوان شده در حالی که کسبه خیابان بیشتر از آن که به شاد بودن فضای کسب و کار خود بیندیشند، به افزایش فروش خود اهمیت داده‌اند و این انتظار در نظر اساتید حفظ شان و

جایگاه هنر موسیقی خیابانی، اصلاح دیدگاه از تکدی‌بینی به امری هنری، در کنار ایجاد راهی برای بهبود شرایط معیشت هنرمندان بوده است. لیکن با وجود این تفاوت انتظار، نظر هر سه گروه بر ارتباط و تاثیر موسیقی خیابانی بر سرزندگی فضای شهری بوده و لزوم تامین فضای مناسب به عنوان جزئی از فضای شهری جهت اجرای آن مورد انتظار همگان ذکر شده است. از طرف دیگر با توجه به عدم دسترسی افراد به اجرای زنده موسیقی در سایر نقاط شهری، تامین و مهیا نمودن امکان اجرای آن در سایر نقاط پرتراکم جهت سرزندگی آن فضا مورد انتظار رهگذران بوده است. نتایج حاصل از پژوهش بیانگر آن است که، از نظر کسبه، رهگذران و اساتید موسیقی؛ بین موسیقی خیابانی و نقش آن بر فضای شهری رابطه معناداری وجود دارد و موسیقی به‌عنوان هنری خیابانی می‌تواند تاثیر مناسبی در سرزندگی فضای شهری و ارتقا حس تعلق مکان بر رهگذران و از طرفی ایجاد فضای شورانگیز و رونق کسب و کار و افزایش میل پیاده‌روی در افراد داشته باشد؛ به طوری که در بسیاری مواقع، انگیزه حضور مجدد رهگذران در آن مکان، از طریق خاطره‌انگیزی و درک غنای حسی مکان می‌باشد.

واژگان کلیدی: ارومیه، خیابان خیام، سرزندگی، فضای شهری، موسیقی خیابانی، هنر شهری.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۲۴

تاریخ پذیرش: [۱۴۰۲/۳/۲۷]

* نویسنده مسئول: a.sedaghati@iaurmia.ac.ir

۱. مقدمه

با قبول این فرض که هنر شهری در عرصه‌های عمومی به‌دنبال تقاضای جامعه شهری و مبتنی بر کیفیت به‌وجود می‌آید، می‌توان برای ارتقای کیفیت فضای شهری در عالی‌ترین مرتبه از هنر شهری بهره برد [۱]. کاهش سرزندگی فضای شهری امروزی ناشی از عدم توجه به هنر شهری است. بخشی از خاطرات انسان همراه با وقوع رویدادهای سیال در شهر شکل می‌گیرد. در برخی اوقات این خاطرات به‌واسطه گره‌خوردن با رویدادی جمعی معنا یافته و در اذهان عموم ثبت می‌شوند. موسیقی خیابانی، هنری شهری و رویدادی سیال است که می‌تواند به‌دلیل ارتباط بی‌واسطه

موسیقی و معماری^۱ که به راهنمایی عباس صدادقتی (نگارنده اول) در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه، انجام پذیرفته است.

^۱ این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده دوم تحت عنوان "طراحی مجموعه موسیقی ارومیه با بهره‌گیری از ادبیات

ارتباط و آشنایی با جوامع دیگر گردد. هم‌چنان که از تاریخ برای شناساندن خود استفاده می‌کند، بخشی از هویت شهر نیز برای آیندگان محسوب می‌شود.

با توجه به مغفول ماندن این هنر بررسی علت این بی‌مهری و کم‌توجهی علی‌رغم گذشته ذکر شده ضروری به نظر می‌رسد. کم‌اثر بودن موسیقی خیابانی در ارتقای کیفیت فضاهای شهری و یا غفلت جامعه انسانی در زمان شکل‌دهی به فضای شهری و عدم تامین فضای مناسب جهت ظهور این هنر؟ کدام یک علت کم‌رنگ بودن حضور موسیقی خیابانی در فضای شهری است؟ آیا قدرت موسیقی شهری در تاثیرگذاری بر روان انسان‌های امروزی کم شده است یا این که انسان امروزی چنان در زندگی صنعتی غرق شده است، که مجالی برای موسیقی خیابانی نمی‌دهد؟ و اجراهای معدود موسیقی خیابانی را نوعی تکدی‌گری دانسته و با نگاه منفی به این هنر شهری می‌نگرد.

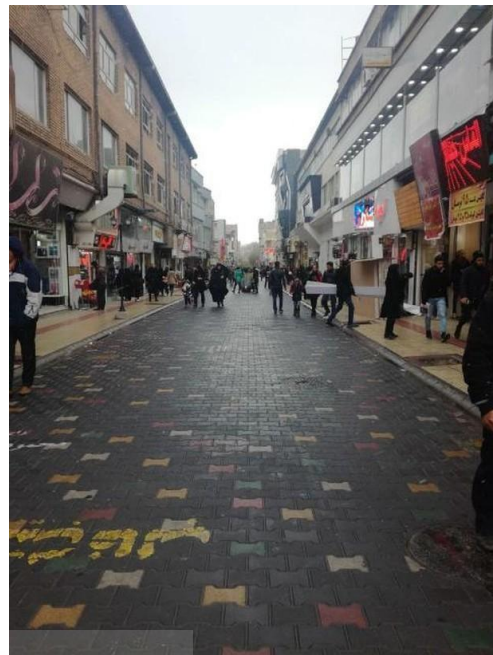
این مطالعه توصیفی- استنباطی، با استناد بر داده‌های آماری، پیمایش میدانی و پرسش‌نامه از اهالی محدوده‌ی مورد مطالعه- خیابان خیام ارومیه- انجام گرفته است. دلیل انتخاب این محدوده به‌عنوان مطالعه موردی آن است که؛ خیابان خیام تنها خیابان شهر ارومیه است که موسیقی خیابانی در چندسال اخیر با اجراهای معدود در اذهان عابران پیاده خاطره‌سازی می‌کند. وجود سنگ- فرش‌های رنگی، ممنوعیت عبور وسائط نقلیه، وجود کاربری‌های متنوع خدماتی اعم از کافه، بوتیک و... در کنار موسیقی خیابانی فضایی خاطره ساز و پرشور و نشاط را ایجاد کرده است که بسیاری از جوانان برای تجربه و تکرار خاطرات بارها در این خیابان پیاده می‌روند و در گذر از این خیابان نشاط و سرزندگی را با خود همراه می‌کنند. این خیابان یکی از انشعابات اصلی ارومیه و از اصیل‌ترین و قدیمی‌ترین خیابان‌های شهر می‌باشد. موقعیت جغرافیایی این خیابان در مرکز شهر ارومیه واقع شده است. از ابتدای خیابان تا انتهای آن حدوداً ۷۰۰ متر و تقریباً ۲۰۰ باب تجاری و ۷ باب مجتمع تجاری در آن مستقر می‌باشد. مساحت سنگ فرش این خیابان حدوداً ۱۲۲۵۰۰ مترمربع است (شکل ۱).

و مستقیم با مخاطب، خاطرات قوی و عمیقی را برای او رقم بزند و چهره شهر را تغییر دهد. هنر می‌تواند فضای شهری را به مکان شهری لطیف و شاداب و خاطره ساز تبدیل کند.

موسیقی خیابانی دارای ماهیتی دوگانه می‌باشد؛ از یک سو موسیقی و منظر هنری و از سوی دیگر حس تعلق به فضای عمومی و اجتماعی [۲]. که می‌تواند نقش مهمی در سرزندگی و شادی شهروندان ایفا کند. در حالی که امروزه نقش صوت به‌عنوان یکی از عوامل اثرگذار در احساس افراد و حس تعلق مکان کاملاً نادیده گرفته شده است. این بی‌توجهی و کم‌مهری به موسیقی خیابانی در تاریخ این سرزمین وجود نداشته و گذشتگان ما در مراسمات آیینی و مذهبی خود برای بیان شادی و احساس خود از این هنر بهره‌ها گرفته‌اند. موسیقی خیابانی از قرون اولیه میلادی در غرب وجود داشته است. البته این نوع موسیقی در ایران، هنری وارداتی نیست. پیشینه نوازندگان دوره‌گرد در ایران به دوران پیش از اسلام برمی‌گردد. در برخی متون تاریخی، از آن‌ها با نام گوسان یاد شده است. در این دوره‌ها نوازندگان دوره‌گرد بیشتر حضور داشتند و نوازندگان دوره‌گرد بیشتر به سرودن موسیقی اسطوره‌ای و مدح پادشاهان مشغول بودند و همین امر جایگاه آنان را به‌نقل کنندگان و حافظان تاریخ شفاهی ایران ارتقا داده است [۳]. برخی از این نوازندگان به دربار پادشاه راه یافتند و بقیه برای کسب درآمد، در میان مردم نوازندگی می‌کردند. از دوره قاجار به بعد، معرکه‌گیران و مطربان دوره‌گرد، حضور بیشتری داشتند؛ چراکه تا پیش از آن، خصوصاً زمان صفویه، تعصبات مذهبی و ممنوعیت موسیقی شدت زیادی داشته است. در این دوره، نوازنده‌های دوره‌گرد معمولاً به همراه حیوانات در همه‌جا دیده می‌شدند. از این زمان به بعد، واژه لوطی به‌تاریخ موسیقی خیابانی افزوده شد. درواقع، لوطی به مطربان، رقاصان و حیوان رقاصان‌های دوره‌گرد و یا به‌طور کلی، به معرکه‌گیران گفته می‌شد [۳]. این نوازندگان، در مناسبت‌هایی هم‌چون عید نوروز و با اجرا در حیاط خانه‌های مردم درآمد کسب می‌کردند. در دوران قاجار، موسیقی خیابانی به‌شکل تعزیه و نواختن موزیک نظامی مورد توجه قرار گرفت. در دوره پهلوی، معرکه‌گیری، لوطی‌عنتری و موسیقی ممنوع شد [۴]. اما نوازندگان دوره‌گرد هم‌چنان به کار خود ادامه دادند. در چند سال اخیر، هم‌چنان شاهد موسیقی خیابانی به‌صورت تک‌نوازی و یا چندنوازی همراه با آواز هستیم. این نوع از هنر می‌تواند نمادی از فرهنگ، آداب و رسوم و ارزش‌های یک جامعه، و نیز پلی برای

زمینه هنرهای خیابانی، مخصوصاً موسیقی خیابانی، در کشورهای غربی سابقه‌ی بسیار طولانی‌تری دارد؛ در این پژوهش‌ها عمدتاً با انتخاب نمونه‌ی موردی، یک شهر یا منطقه، به بررسی این موضوع می‌پردازند؛ پژوهش نوازندگان خیابانی در پورتو آلگره: پژوهشی بر مبنای داستان‌های زندگی، علاوه بر پژوهش در موسیقی خیابانی، با استفاده از تکنیک جمع‌آوری سرگذشت زندگی، زندگی اجتماعی و روش‌های آموزش نوازندگان شهر پورتو آلگره را مورد بررسی قرار می‌دهد. پژوهشی دیگر در زمینه موسیقی خیابانی، پیوند بین جامعه‌شناسی و موسیقی‌شناسی ایجاد می‌شود و از طریق مشاهده مورد بررسی قرار می‌گیرند [۷]. در تحقیقی در رابطه با جایگاه موسیقی در فضای شهری، بر تاثیر اقلیم و وضعیت اقتصادی بر موسیقی و جانمایی نوازندگان خیابانی اشاره می‌کند [۴]. نظریان (۱۳۹۸) نیز در تحقیق خود به توجه بیشتر بر حس مکان و ارتقا کیفیت غنای حسی در فضاهای شهری و همچنین اثرات مثبت در حوزه‌های سلامت روان جامعه، فرهنگ و هنر، اقتصاد و ... تاکید نموده است.

برخی دانشجویان موضوع پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد خود را در این حوزه انتخاب کرده‌اند؛ پنجلی پورسنگری (۱۳۹۲)، گزارشی از فرایند آفرینش و اجرای خیابانی و وجوه متفاوت آن ارائه داده است. این پایان‌نامه گزارش و تحلیلی است از اجراهای انفرادی و نیز یک گروه و چند نوازنده در خیابان‌های تهران. وی افرادی که در خیابان به اجرای موسیقی می‌پردازند را در سه گروه دسته‌بندی کرده است. اول افرادی که اجرای موسیقی برای آن‌ها، فقط بهانه و ابزاری است برای تکدی‌گری. دوم نوازندگان دوره‌گردی که به اجرای موسیقی مناطق می‌پردازند و سوم نوازنده‌های خیابانی که به نظر ایشان، افرادی آموزش‌دیده هستند که انگیزه‌ی آن‌ها منحصر به کسب درآمد نمی‌شود [۱۰]. اسپروز (۱۳۹۳)، موسیقی خیابانی را از نظر محتوا، سبک و غیره به دو نوع تقسیم کرده است؛ اول نوازندگی خیابانی به‌مثابه امری برای امرار معاش، آن‌چنان‌که در گذشته بوده است و دوم موسیقی خیابانی به‌عنوان هنر، امری که در چند سال اخیر شکل گرفته است. و عنوان کرده که این دو نوع اساساً در ماهیت با یکدیگر متفاوت هستند [۲]. جعفری‌هرندی (۱۳۹۴) نیز، به بیان کلیاتی درباره‌ی موسیقی خیابانی پرداخته و در نهایت به‌طور ضمنی همان تقسیم‌بندی اسپروز را در مورد انواع موسیقی خیابانی، ارائه داده است [۲۴].

شکل ۱. خیابان خیام ارومیه

۲. پیشینه پژوهش:

مرور پژوهش‌های گذشته از این‌رو حائز اهمیت است که با رویکردی انتقادی، کاستی‌های موجود در زمینه پژوهش را آشکار می‌سازد. با بررسی شیوه، محتوا و نتیجه و ... می‌توان به‌دانش جامع در این زمینه دست یافت. پژوهش‌هایی در زمینه هنر شهری و نقش هنرهای مختلف در کیفیت فضای شهری انجام گرفته است. از جمله؛ شهبابیان و حقیقی (۱۳۹۱)، به واکاوی نقش هنرهای عمومی در موفقیت فضای شهری میدان نقش جهان اصفهان پرداخته‌اند [۵]. محسنی (۱۳۸۶)، در مقاله خود به‌نمایش خیابانی و دغدغه‌های آن و ارائه راهبردها برای اجرای بهتر آن پرداخته است [۶]. کوثری (۱۳۸۹)، نمایش خیابانی را در بستر خیابان به‌عنوان فضای اجتماعی، پیونددهنده فرهنگ‌های مختلف معرفی می‌کند [۷]. در ایران، آثار موجود در مورد موسیقی خیابانی عمدتاً بصورت گزارش و در مجلات و وبلاگ‌ها می‌باشد. دو پژوهش در زمینه گرافیتی در دسترس است، که پژوهش اول این هنر را گونه‌ای هنر اعتراضی از طرف فرهنگ‌های مطرود معرفی می‌کند و پژوهش بعدی با پرداختن به‌ماهیت دوگانه‌ی هنر و بیان آن در فضای مجازی، از طریق مصاحبه با صاحب‌نظران این عرصه، آن را گونه‌ی مقاومتی توصیف می‌کند [۸]. پژوهش در

این پژوهش با تکیه بر پژوهش‌های قبلی با انتخاب نمونه موردی، به بررسی نقش موسیقی بر فضای شهری می‌پردازد.

۳. روش تحقیق:

این تحقیق بر اساس هدف، یک تحقیق کاربردی است و از نظر ماهیت و روش، یک تحقیق توصیفی و از نوع پیمایشی محسوب می‌شود که محتوای آن از تحلیل ادبیات موضوع به دست آمده است. از لحاظ شیوه گردآوری اطلاعات، روش مورد استفاده روش کمی است و ابزار مورد استفاده برای جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات پرسشنامه می‌باشد. جامعه آماری پژوهش شامل کسبه خیابان خیام ارومیه، رهگذران این خیابان و اساتید صاحب‌نظر رشته می‌باشد. در مطالعه حاضر، پس از تعریف موضوع، بر اساس مطالعات میدانی به بررسی و برداشت وضعیت کالبدی پرداخته و با بازدیدهای متعدد در ساعت‌های مختلف روز، اقدام به تهیه و توزیع پرسشنامه برای سه قشر مختلف جامعه (کسبه و مغازه‌داران محدوده مورد مطالعه، اساتید موسیقی و افراد صاحب‌نظر در این زمینه و رهگذران و مراجعه‌کنندگان به محدوده مورد مطالعه) نمودند و در نهایت با استخراج و استنباط نتایج به کمک نرم‌افزار SPSS، به تحلیل تاثیر موسیقی خیابانی بر فضای شهری پرداخت. در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته در مقیاس ۵ گزینه‌ای لیکرت استفاده شده و برای این منظور ابتدا تعداد زیادی شاخص یا سنجه استخراج و پس از مشورت و مصاحبه با صاحب‌نظران امر، تعداد سنجه‌ها تعدیل و اصلاح شدند. سنجش روایی آن، از روایی محتوا استفاده شده است؛ که پرسشنامه همراه با اهداف و فرضیه‌ها و پرسش‌های آن در اختیار تعدادی از افراد صاحب‌نظر و کارشناس در زمینه تحقیق مربوط قرار گرفت و از آنان خواسته شد تا نظر اصلاحی خود را درباره پرسش‌های پرسشنامه ارائه دهند. برای محاسبه ضریب پایایی، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و برای مراجعه‌کنندگان Cronbach's Alpha=0.907، برای اساتید این مقدار 0.819 و برای کسبه مقدار الفا 0.930 به دست آمد، با توجه به این که ضرایب آلفای کرونباخ بزرگتر از مقدار استاندارد است؛ در نتیجه پرسشنامه از پایایی بالایی برخوردار است.

۴. مبانی نظری

۴.۱. فضای شهری سرزنده:

در تقسیم فضای شهری؛ می‌توان آن را در چهار دسته فضاهای قدسی و ناقدهی، فضاهای عمومی، فضاهای کارکردی و فضاهای

جغرافیایی تقسیم‌بندی کرد. فضاهای باز عمومی مانند خیابان‌ها و پیاده‌روها شریان‌های حیاتی یک شهر محسوب می‌شوند که کارکردی ماورای از حمل و نقل شهروندان را به عهده دارد [۱۱]. فضای شهری سرزنده، فضایی است که در آن حضور قابل توجهی از افراد در گستره وسیعی از زمان در طول شبانه‌روز به منظور انجام فعالیت انتخابی یا اجتماعی، به چشم می‌خورد [۱۲]. عبور از روزمرگی زندگی در گرو رشد فعالیت‌های اجتماعی و انتخابی، و این رشد در گرو طول مدت وقایع و رخ دادن آن‌ها در یک زمان و در یک فضاست (تاکید بر دو مولفه‌ی مکان و زمان)، کمبود ارتباط اجتماعی به معنای عدم درگیری با فضای شهری بوده و حتی نبود این ارتباط، نشان دهنده‌ی زوال ارتباطی شهر دارد. هنر شهری رویدادی سیال در شهر است، که معنا و مفهوم آن به دنبال تغییرات رفتارهای اجتماعی، حیات جمعی و امکانات، رشد متناسب با زمینه خود ظهور کرده است [۴].

در حال حاضر بحران مکان به معنای نبود معنای اجتماعی در فضا، و زمان یکی از دلایل اصلی نبود توانایی فضاهای زیستی در فراهم کردن محتوای لازم برای تجمع انسان‌ها، و در پی آن بحران هویت انسان می‌گردد. چراکه هویت بشر مستلزم هویت مکان است و مکان بدون در اختیار قرار دادن امکانات غنی در تعیین هویت انسان نمی‌تواند کارکردی هویت‌پرداز ایفا کند [۱۳]. به این ترتیب، معنای مکان، تاثیرپذیر از نحوه‌ی حضور انسان است و درجایی دیگر، تاثیرپذیر از نحوه‌ی وجود انسان است، انسان‌هایی که موثر در اندازه بخشی به مکان هستند؛ چه در ساخت اولیه مکان و چه در تغییراتش در طول زمان [۱۴].

سرزندگی؛ در فرهنگ فارسی به معنای شادمانی و مسروری می‌باشد. سرزندگی و شادابی حلقه مفقود زندگی شهری است. نشاط اجتماعی در جامعه‌ی امروزی یکی از ضروریات و نیازها است که عدم وجود شور و نشاط در جامعه، مشکلات بسیاری را ایجاد کرده است [۱۴]. اما آنچه در ادبیات تخصصی طراحی شهری مطرح است، از سال ۱۹۶۱ توسط جین جکوبز [۱۵] در کتاب مرگ و زندگی شهرهای آمریکایی منتشر شده است. که سرزندگی فضای شهری و خیابان را امکان برقراری برخوردها و تعاملات مفید بین مردم می‌داند [۱۶]. سرزندگی، بازتاب سطح شلوغی یا حضور شهروندان و همچنین پویایی و نشاط در اوقات مختلف روز در قسمت‌های متفاوت شهر معنا شده است. سرزندگی، میزان سازگاری بین محیط و فعالیت‌های نظیر ملاقات با دیگران است

شهری امروزی ایران شاهد هستیم. امروزه یکی موسیقی مردم-پسند از مهم‌ترین مصارف فرهنگی مردم در سراسر جهان است. موسیقی مردم‌پسند نوعی از موسیقی است که توسط مردم، با محتوای مردمی، برای مردم و مهم‌تر از همه به‌انگیزه کسب سود از مردم تولید می‌شود [۱۰]. امروزه بخش قابل توجهی از اجراهای خیابانی توسط موسیقی‌دانان ایرانی و صنعت موسیقی جهانی است که به‌عنوان یک خروجی فرهنگی در بستر اجتماعی، منجر به اثرگذاری متقابل میان فرهنگ و صنعت می‌گردد [۲۱]. در کشورهای خارجی موسیقی خیابانی پدیده‌ای است که حاصل تعامل مشترک نوازنده و محیط شهری است که به‌واسطه اجرای زنده موسیقی در خیابان و برای مخاطبین نه از پیش تعیین شده و در حال گذر در خیابان به‌وجود می‌آید، این پدیده زیرمجموعه‌ای از هنر اجرا به‌حساب می‌آید و قدمت آن شاید به اندازه خود موسیقی باشد [۲۲].

هنر شهری، هنر مستقلی است که توسط هنرمندان در زندگی شهری در سطح فضای شهری اجرا می‌شود. این هنر خیابانی بیان‌گر فرهنگ یک ملت بوده و در حوزه‌های هنرهای تجسمی، معماری و شهرسازی استفاده می‌شود [۲۳]. هنر خیابانی، در فضای باز و معمولاً در محیط‌های اجرایی غیررسمی اجرا می‌شود و اغلب برای عموم رایگان است؛ می‌تواند در بافت‌های شهری، روستایی، در خیابان‌های پرترافیک، مراکز خرید، پارک‌ها، میدان‌های دهکده‌ها و یا شهرها؛ بازه‌های مختلفی از هنرهای فرهیخته تا هنرهای خودمانی را شامل می‌شود. برای گستره متفاوتی از تماشاگران و مخاطبان اجرا شود [۲۴]. آن‌ها به‌دنبال تسلط بر عموم مردم و جستجوی یک تجربه زیبایی شناختی جدید و یک زندگی جمعی هستند [۲۴].

در تجربه درک فضا، شنوایی به‌دلیل وسعت و تعریف فضای آوایی مجزای خود، قابلیت‌های مختلفی دارد. فضای آوایی محدودیت کمتری دارد و فضا را شکل می‌دهد. از جمله ویژگی‌های مهم حس شنیداری، تأثیرپذیری صدا از محیط است. عمل شنیدن به‌خودی‌خود غیرارادی است و نیاز به تمرکز بسیار بر روی یک منبع خاص دارد. بنابراین غنای حس شنوایی زمانی حاصل می‌شود که فضا به‌مراتب کوچک‌تر باشد [۲۵]. در خیابان‌های شهر با غنی کردن محیط آوایی، شادمانی بیشتر می‌شود و ترکیب آواها تنوع فضایی و وضوح توالی پی‌درپی را نشان می‌دهد. در شهرهای اسلامی،

[۱۷]. احساس آرامش خاطر، نشاط و وجود حس سرزندگی یکی از نیازهای روحی انسان و مهم‌ترین شاخص کیفیت فضا است. انبوهی از فضاهای دل‌مرد، سرد و بی‌روح در شهرها تحت تأثیر ناهمگونی و آلودگی‌های بصری مشاهده می‌شود که به دور از هرگونه زیبایی و مطلوبیت، هیچ‌گونه معنا، مفهوم و عملکردی را القاء نمی‌کنند. امروزه سیما و منظر شهرها تحت تأثیر این اغتشاشات بصری، چهره‌ای ناخوشایند و نامطلوب یافته‌اند که هیچ‌گونه جذابیت و زیبایی در آن‌ها وجود ندارد [۱۸]. سرزندگی به‌عنوان عاملی که شهرهای ایرانی در گذشته از آن بهره‌مند بوده‌اند ولی امروز با سراسیمگی و آشفتگی حد و مرز متمایزی ندارد [۱۹]. دردسترس بودن، عدالت و مشارکت، آسایش و آرامش، تعاملات اجتماعی، حضورپذیری، امنیت و پاسخ‌گویی از جمله عواملی هستند که مفهوم سرزندگی را تعریف و به‌آن عینیت می‌بخشند. کیفیت زندگی که شهروندان تجربه می‌کنند به‌دسترسی آن‌ها به زیرساخت‌ها، مواد غذایی، هوای پاک، سکونت قابل وصول، کار و شغل مناسب و فضای سبز و پارک‌ها بستگی مستقیم دارد. دسترسی متفاوت و ناهمگون شهروندان به زیرساخت‌ها نوعی بی‌عدالتی محسوب می‌شود و سرزندگی شهر با بررسی حق مردم در تصمیم‌گیری برای شهر و نیازهای خود تعیین می‌شود.

۲.۴. موسیقی خیابانی:

موسیقی خیابانی از زمان‌های گذشته، در فضاهای عمومی شهری ایران، رواج داشته است. اگرچه به‌طور مشخص مطلبی در ارتباط با چگونگی اجراهای خیابانی ذکر نشده است، اما می‌توان سرخ-هایی مرتبط با تاریخچه اجراهای خیابانی، که بیشتر اجراهای کافه‌ای بود و شامل دوگونه موسیقایی؛ یکی ترانه‌های همواره فکاهی و تنظیم‌های موسیقی مردمی محلی یا شهری، و دیگری ترانه‌های عربی موسوم به کوچه بازاری که دو گونه تقلیدی بودند [۲۰]. این هنر شهری بر مبنای فرهنگ و آداب و رسوم هر جامعه‌ای انواع مختلفی دارد. گونه موسیقی خیابانی مردمی مرسوم گذشته ایران عبارتند از نروروز خوانی، مراسم‌های شب یلدا، دسته-های مذهبی که در ایام خاص توسط نوازندگان مبتدی خاطره‌های آشنا برای عموم مردم می‌سازد. نوع دیگری از اجرا با کنسرت‌های گروه‌های موسیقی تحصیل کرده پدیده‌ای نوظهور در فضاهای

شکل ۲. نوازندگی موسیقی خیابان خیام ارومیه

۵. یافته‌ها:

۵.۱.۵. بررسی دیدگاه کسبه، اساتید و رهگذران:

پس از انجام مطالعات اولیه و بر اساس یافته‌ها، اقدام به تدوین پرسشنامه، جهت اخذ نظرات اساتید، کسبه و رهگذران گردید. بعد از تدوین پرسشنامه‌ها و پس از ارزیابی روایی و پایایی و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها به بررسی آن پرداخته و توسط نرم افزار Spss تحلیل گردید.

۵.۱.۱.۵. رهگذران و مشتری‌ها:

جهت اخذ پرسشنامه از رهگذران در روزها و ساعات مختلف از اردیبهشت ماه تا بهمن ماه ۱۳۹۹ به مکان مذکور مراجعه و حدود ۴۰۴ پرسشنامه پاسخ داده شده، جمع‌آوری گردید. تعداد ۲۰ عدد از پرسشنامه‌های دریافتی به دلیل مخدوش بودن و یا پاسخ‌های ناقص از روند سنجش و بررسی کنار گذاشته شد. پس از گردآوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات و داده‌ها و تهیه جداول توزیع فراوانی و نسبت‌های توزیع، اقدام به تجزیه و تحلیل داده‌ها گردید. در این مرحله با استفاده از روش‌های مختلف اطلاعات و داده‌ها در جهت آزمون فرضیه و ارزیابی آن مورد بررسی قرار گرفت. با استفاده از آزمون رگرسیون به بررسی فرضیه‌های آزمون می‌پردازیم. برای این کار از نرم‌افزار اسپس اس نسخه ۲۵ استفاده گردید.

صدای اذان به ما زمان و حس تعلق به شهر را می‌دهد و موجب تقویت حس اجتماع محلی می‌شود. پژواک صدای ساعت و تقارن حرم امام رضا (ع) نوعی از تعلق به جنبه‌های معنوی را به ذهن می‌آورد [۲۶].

گرچه هنرمند از ابتدا، اثرش را برای ارائه در مکانی ویژه در ذهن می‌پرورد، اما تأثیر ویژه محیط و رفتار مردمی در عمومیت بخشیدن به آن اثر، نقش مهمی دارد. رابطه میان محیط و هنر همیشه رابطه‌ای دوسویه بوده و با تمام تغییرات محیط، موجب ثبات هنر در آن مکان شده است [۲۸].

از جمله تأثیرات مهم موسیقی خیابانی بر فضای شهری، ارتقای مفاهیم و اصول مکان‌سازی فضاهای عمومی شهری و در نتیجه درگیر شدن کاربر با مکان است. علی‌رغم تأثیرگذاری موسیقی بر جوامع انسانی، در ایران، این هنر بیشتر در کنار سایر هنرها مانند نمایش‌های خیابانی، تعزیه و همچنین مراسم آیینی و تاریخی ظاهر شده است و به اعتبار سایر رویدادهای شهری مقبولیت و پذیرش را از سمت جامعه و مسئولان کسب کرده است. به همین دلیل شاید اجرای موسیقی خیابانی به شکل مستقل پدیده جدید و غربی به نظر برسد، اما نکته مهم آن است که اجرای موسیقی خیابانی به عنوان بخشی از هنر موسیقی، با ریشه‌داشتن در هنر و تمدن شرقی و ایرانی-اسلامی، بخشی از تاریخ و هویت هر کشور را شکل می‌دهد و با وجود ورود سبک‌های مختلف هنری نمی‌توان آن را هنری وارداتی دانست. لازمه ماندگاری هر اثر هنری در هر موقعیت و مکانی، شیوه مدیریت و برنامه‌ریزی است که اهداف مورد نظر آن را ساماندهی کند [۲۳].

اجرای موسیقی در این فضاها در دو مقیاس خرد و کلان تعریف شده است. مقیاس کلان محدود به زمان و مکان مشخص و تعریف شده‌ای همچون مراسم دینی و آیینی است و از مشخصه آن، مقطعی و همگانی بودن و تکرار شونده‌گی است. به طوری تعداد کثیری از شهروندان به قالب رفتار اجتماعی مشترک همه‌ساله برای برگزاری آن تلاش می‌کنند و در طول زمان جایگاه خود را در اذهان عمومی کسب کرده است. مقیاس خرد در اجرای موسیقی خیابانی نیز در قالب فرد یا گروه‌های کوچک چند نفره در سطح شهر است و به شکل روزمره انجام می‌گیرد [۴].

جدول ۱: توزیع فراوانی پاسخ‌گویان (رهگذران) بر حسب جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۲۷۱	۷۰/۶
زن	۱۱۳	۲۹/۴
جمع	۳۸۴	۱۰۰

جدول ۲: توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان (رهگذران) بر حسب میزان تحصیلات

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد
زیردیپلم	۴۹	۱۲/۸
دیپلم	۸۳	۲۱/۶
فوق دیپلم	۱۴۸	۳۸/۵
لیسانس	۹۱	۲۳/۷
ارشد و دکترا	۱۳	۳/۴
جمع	۳۸۴	۱۰۰

جدول ۳: آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای برآورد نرمال بودن

توزیع متغیرها در نمونه (رهگذران)		موسیقی	فضای شهری
تعداد نمونه		۳۸۴	۳۸۴
پارامترها ی نرمال بودن	میانگین	۳/۵۴۲۴	۳/۵۶۴۲
	انحراف معیار	۰/۸۷۴	۰/۵۶۶
بیشترین کرانه تفاوت‌ها	قدر مطلق	۴/۰۳	۰/۰۶
	مثبت	۰/۰۲	۰/۰۶۱
	منفی	-۰/۰۱۱۷	-۰/۰۱۴۱
کولموگروف-اسمیرنوف (Z)		۰/۰۷۲	۰/۱۱۲
احتمال معناداری (Sig)		۰/۰۸	۰/۲۳
نتیجه		نرمال	نرمال

جدول ۴: نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن بین موسیقی خیابانی و

فضای شهری

متغیرهای مورد آزمون و شاخص‌های آماری	فضای شهری
ضریب اسپیرمن	۰/۶۹۹
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰
تعداد	۳۸۴

با توجه به نتایج جدول ۴، با اطمینان ۹۵ درصد و سطح خطای $p < 0/05$ ، فرض H_0 رد و فرض H_1 پذیرفته می‌شود. به عبارت دیگر بین موسیقی خیابانی و نقش آن بر فضای شهری رابطه معناداری وجود دارد.

جهت تعیین نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، استفاده شده است. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در جدول ۳ برای هر یک از متغیرهای تحقیق آورده شده است. در آزمون کولموگروف-اسمیرنوف اگر مقدار احتمال معنی‌داری بیشتر از مقدار $0/05$ باشد، توزیع متغیر مربوطه نرمال است ولی اگر کمتر از $0/05$ باشد توزیع داده مربوط به متغیر، غیرنرمال می‌باشد. همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌گردد، مقدار احتمال معنی‌داری برای تمامی متغیرها از $0/05$ بیشتر است، لذا فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها پذیرفته می‌شود. به منظور بررسی رابطه بین موسیقی خیابانی و فضای شهری از همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. نتایج مربوط به این آزمون در جدول ۴ داده شده است.

جدول ۵: نتایج تحلیل رگرسیون موسیقی خیابانی و نقش آن بر فضای شهری

دوربین واتسون	آزمون معناداری رگرسیون		R ²	R	سطح معنی‌داری	آماره T آزمون	استاندارد نشده	گویه
	سطح معناداری	آماره آزمون F						
۱/۷۷۸	۰/۰۰۰	۱۰۱/۰۴۷	۰/۴۸۸	۰/۶۹۹	۰/۰۰۰	۴/۷۳۵	۱/۳۰۹	(ضریب ثابت)
	۰/۰۰۰				۰/۰۰۰	۱۰/۰۵۲	۰/۶۸۱	موسیقی خیابانی

سابقه تدریس و نوازندگی	درصد
۱۶ تا ۲۰ سال	۳۰
۲۱ به بالا	۲۵
جمع	۱۰۰

جدول ۷: آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای برآورد نرمال بودن توزیع متغیرها در نمونه (اساتید)

فضای شهری		موسیقی	تعداد نمونه
۲۰		۲۰	
پارامترهای میانگین	۳/۶۶۱۱	۳/۷۷۴۴	
انحراف معیار	۰/۷۱۴	۰/۷۰۶	
بیشترین	۰/۰۳	۰/۰۲	
کرانه مثبت	۰/۰۷	۰/۰۶۱	
تفاوت‌ها منفی	-۰/۰۱۱۴	-۰/۰۱۱۳	
کولموگروف-اسمیرنوف (Z)	۰/۰۰۹	۰/۰۰۸	
احتمال معناداری (Sig)	۰/۰۰۷	۰/۰۱۲	
نتیجه	غیر نرمال	غیر نرمال	

همان‌طور که در جدول ۷ ملاحظه می‌گردد، مقدار احتمال معنی‌داری برای تمامی متغیرها از ۰/۰۵ کمتر است، لذا فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها پذیرفته نمی‌شود.

با توجه به نتایج جدول (۸)، با اطمینان ۹۵ درصد و سطح خطای $p < 0/05$ ، فرض H_0 رد و فرض H_1 پذیرفته می‌شود. این به این معنی است که بین موسیقی خیابانی و نقش آن بر فضای شهری رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۸: نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن بین موسیقی خیابانی و نقش آن بر فضای شهری

متغیرهای مورد آزمون و شاخص‌های آماری	ضریب اسپیرمن	فضای شهری
ضریب اسپیرمن	۰/۷۳۹	
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰	
تعداد	۲۰	

مقدار آماره دوربین-واتسون جهت بررسی استقلال خطاها در جدول (۵)، برابر مقدار (۱/۷۷۸) گزارش شده است و از آنجایی که این مقدار در بازه (۱/۵ تا ۲/۵) قرار دارد، فرض استقلال خطاها برقرار است. با توجه به حاکم بودن مفروضات رگرسیون، می‌توان از آزمون رگرسیون جهت بررسی تأثیر موسیقی خیابانی بر فضای-شهری استفاده نمود. نتایج حاصل از رگرسیون در جدول (۵) گزارش شده است. مقدار آماره آزمون F و سطح معناداری مربوطه، نشان می‌دهد که رگرسیون معنادار است و با توجه به مثبت بودن مقدار R، موسیقی خیابانی بر فضای شهری تأثیر مثبتی دارد.

با بررسی پرسش‌نامه‌های مورد سنجش حدود ۱۱ درصد رهگذران هیچ‌گونه توجه و علاقه‌ای به موسیقی خیابانی نداشته و صرفاً جهت انجام امر خرید به این خیابان مراجعه نموده‌اند، که اغلب این افراد را آقایان تشکیل داده‌اند. حدود ۵۵ درصد افراد نیز صرفاً جهت پیاده‌روی و گذران وقت به این خیابان آمده‌اند که اجرای موسیقی خیابانی برای ۳۰ درصد این افراد به‌عنوان یکی از دلایل عمده جهت حضور در این خیابان ذکر شده است. که بیش از ۸۰ درصد این افراد آقایان می‌باشند. حدود ۳۴ درصد باقی‌مانده نیز شامل آن دسته از رهگذرانی می‌شود که در حین انجام خرید از اجرای موسیقی خیابانی نیز لذت برده و این اجرا حال خوبی را برای‌شان ایجاد می‌نماید. که نسبت جمعیت بانوان در این دسته بیشتر از آقایان می‌باشد. در بررسی نظرات، میزان تحصیلات افراد تفاوت معناداری در دیدگاه‌های گروه‌های مختلف ایجاد نکرده است.

۲.۱.۵. دیدگاه اساتید موسیقی:

برای اخذ دیدگاه‌های اساتید موسیقی نیز پرسشنامه‌ای تدوین گردید که نتایج آن در زیر بیان می‌گردد؛

جدول ۹: توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر حسب سابقه تدریس و نوازندگی

سابقه تدریس و نوازندگی	درصد
۱ تا ۵ سال	۱۰
۶ تا ۱۰ سال	۱۵
۱۱ تا ۱۵ سال	۲۰

جدول ۹: نتایج تحلیل رگرسیون موسیقی خیابانی و نقش آن بر فضای شهری

دوربین واتسون	آزمون معناداری رگرسیون		R^2	R	سطح معنی داری	آماره T آزمون	B استاندارد نشده	گویه
	سطح معناداری	آماره آزمون F						
۲/۰۱۵	۰/۰۰۰	۳۷۳/۸۶۰	۰/۷۷۹	۰/۷۳۹	۰/۰۰۹	۲/۶۵۵	۰/۵۰۲	(ضریب ثابت)
					۰/۰۰۰	۱۹/۳۳۵	۰/۸۹۴	موسیقی خیابانی

درصد	فراوانی	میزان تحصیلات
۱۰۰	۷۵	جمع

جدول ۱۱: توزیع فراوانی پاسخگویان (کسبه) بر حسب جنسیت

درصد	فراوانی	جنسیت
۸۵/۳	۶۴	مرد
۱۴/۷	۱۱	زن
۱۰۰	۷۵	جمع

جدول ۱۲: آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای برآورد نرمال بودن

توزیع متغیرها در نمونه (کسبه)

		موسیقی	فضای شهری
تعداد نمونه		۷۵	۷۵
پارامترهای نرمال بودن	میانگین	۳/۵۴۲۴	۳/۵۶۴۲
	انحراف معیار	۱/۸۷۴	۰/۵۶۶
بیشترین کرانه	قدر مطلق	۴/۰۳	۰/۰۶
	مثبت	۰/۰۲	۰/۰۶۱
تفاوتها	منفی	-۰/۰۱۱۷	-۰/۰۱۴۱
کولموگروف-اسمیرنوف (Z)		۰/۱۳۴	۰/۲۶۴
احتمال معناداری (Sig)		۰/۰۷۵	۰/۳۴۱
نتیجه		نرمال	نرمال

مقدار آماره دوربین-واتسون جهت بررسی استقلال خطاها در جدول (۹)، برابر مقدار (۲/۰۱۵) گزارش شده است و از آنجایی که این مقدار در بازه (۱/۵ تا ۲/۵) قرار دارد، فرض استقلال خطاها برقرار است. مقدار آماره آزمون F و سطح معناداری مربوطه، نشان می‌دهد که رگرسیون معنادار است و با توجه به مثبت بودن مقدار R، موسیقی خیابانی بر فضای شهری تأثیر مثبتی دارد.

حدود ۷۸ درصد اساتید اجرای موسیقی خیابانی را در مقایسه با سایر هنرهای شهری از مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار در سرزندگی فضای شهری دانسته‌اند که البته مکان‌یابی صحیح اجرای آن تاثیر به‌سزایی در افزایش سرزندگی شهری خواهد داشت. نظر سایر اساتید بر تاثیر کم این هنر در سرزندگی فضای شهری در مقایسه با سایر هنرها بوده است.

۳.۱.۵. کسبه و پیشه‌وران

همچنین برای اخذ نظرات کسبه محل که از نزدیک و مدام با نوازندگان در ارتباطند، پرسشنامه‌ای تدوین و نظرات ۷۵ نفر از آن‌ها اخذ گردید؛

جدول ۱۰: توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان (کسبه) بر حسب میزان

تحصیلات

درصد	فراوانی	میزان تحصیلات
۱۸/۷	۱۴	زیردیپلم
۲۵/۳	۱۹	دیپلم
۳۷/۳	۲۸	فوق دیپلم
۱۳/۳	۱۰	لیسانس
۵/۳	۴	ارشد و دکترا

جدول ۱۳: نتایج ضریب همبستگی پیرسون بین موسیقی خیابانی و

فضای شهری

متغیرهای مورد آزمون و شاخص‌های آماری	فضای شهری
ضریب پیرسون	۰/۷۳۳
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰
تعداد	۷۵

با توجه به نتایج جدول (۱۳)، با اطمینان ۹۵ درصد و سطح خطای $p < 0/05$ ، فرض H_0 رد و فرض H_1 پذیرفته می‌شود. پس از دیدگاه کسبه نیز بین موسیقی خیابانی و نقش آن بر فضای شهری رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۱۴: نتایج تحلیل رگرسیون موسیقی خیابانی و نقش آن بر فضای شهری

دوربین واتسون	آزمون معناداری رگرسیون		R^2	R	سطح معنی‌داری	آماره T آزمون	B استاندارد نشده	گویه
	سطح معناداری	آماره آزمون F						
۱/۸۲۶	۰/۰۰۰	۱۲۲/۷۸۶	۰/۵۳۷	۰/۷۳۳	۰/۰۰۰	۳/۸۰۶	۰/۷۶۷	(ضریب ثابت)
	۰/۰۰۰				۰/۰۰۰	۱۱/۰۸۱	۰/۷۳۳	موسیقی خیابانی

سرزندگی فضای شهری نقش دارد و می‌تولند باعث جذب مشتری برای کسبه خیابان‌ها گردد؟ برای این منظور خیابان خیام ارومیه به‌عنوان مطالعه موردی انتخاب گردید. موضوع مهم در این بررسی آماری، تفاوت دیدگاه و انتظارات سه گروه مورد سنج از اجرای موسیقی خیابانی می‌باشد. به بیان دیگر مهم‌ترین انتظار رهگذران از اجرای موسیقی خیابانی ایجاد سرزندگی و شادی و نشاط عنوان شده در حالی که کسبه خیابان بیشتر از آن‌که به شاد بودن فضای کسب و کار خود بیندیشند؛ به افزایش فروش خود اهمیت داده‌اند و این انتظار در نظر اساتید حفظ شان و جایگاه هنر موسیقی خیابانی، اصلاح دیدگاه از تکدی‌بینی به امری هنری، در کنار ایجاد راهی برای بهبود شرایط معیشت هنرمندان بوده است. و لیکن با وجود این تفاوت انتظار نظر هر سه گروه بر ارتباط و تاثیر موسیقی خیابانی بر سرزندگی فضای شهری بوده و لزوم تامین فضای مناسب به‌عنوان جزئی از فضای شهری جهت اجرای موسیقی خیابانی مورد انتظار همگان ذکر شده است. از طرف دیگر با توجه به عدم دسترسی افراد به اجرای زنده موسیقی در سایر نقاط شهری، تامین و مهیا نمودن امکان اجرای آن در سایر نقاط پرتراکم جهت سرزندگی آن فضا

مقدار آماره دوربین-واتسون جهت بررسی استقلال خطاها در جدول (۱۴)، برابر مقدار (۱/۸۲۶) گزارش شده است و از آنجایی که این مقدار در بازه (۱/۵ تا ۲/۵) قرار دارد فرض استقلال خطاها برقرار است. مقدار آماره آزمون F و سطح معناداری مربوطه، نشان می‌دهد که رگرسیون معنادار است و با توجه به مثبت بودن مقدار R، موسیقی خیابانی بر فضای شهری تأثیر مثبتی دارد. از میان پرسشنامه‌های مورد سنج حدود ۷۴ درصد پرسشنامه‌ها دلالت بر رضایت کسبه از موسیقی خیابانی در رواج بازار کسب و کار داشته که از میان این افراد، کسانی که تحصیلات دانشگاهی کاردانی به بالا داشته‌اند، بیشتر بود و حدود ۷۴ درصد تاثیر مستقیم این هنر در کاهش میزان تنش‌های محیط ابراز داشته و ۶۷ درصد کسبه نیز تاثیر موسیقی را در کاهش استرس‌های کاری خود موثر دانسته و حدود ۲۶ درصد از کسبه تجمع جوانان و هیاهوی ایجاد شده را مانعی برای کسب و کار خود دانسته‌اند. به لحاظ جنسیتی تفاوت معناداری میان دو گروه مشاهده نگردید.

نتیجه‌گیری

این مقاله با طرح این سؤال آغاز شد که آیا موسیقی خیابانی در

منابع:

- [1]. Beheshti, M. (2010). "Urban art is the crystallization of quality in the face of the city". *Manzar* 7(7). (In Persian).
- [2]. Esprooz, M.(2014). "Social and musical life of street musicians in Tehran". Master's thesis. University of Knowledge and Culture. (In Persian).
- [3]. Burris, M. (1990). "Party Gosans and the tradition of mendicancy in Iran", translated by Mehri Sharfi, Tehran: Chista.
- [4]. Meschi, M & Modrek, A & Asl Fallah, P. (2016). "Street music, from the past until now, the position of street music in the city of Tehran". *Eastern Art and Civilization Quarterly* 13. PP: 23-33. (In Persian).
- [5]. Shahabian, P & Haghighi, R. (2014). "The Analysis of the Role of Public Arts in Successful Urban Space". *Naghsh-e-Jahan Square, Isfahan. Hoviatshahr* 8(19). (In Persian).
- [6]. Mohseni, M. (2007). "Street show, approaches, concerns and strategies". *Pajhooheshhae Zaban Khareji*. 42 pp 89-103. (In Persian).
- [7]. Kothari, Massoud. (2009). "Graffiti as protest art". *Sociology of art and literature*.2(1). Pp 65-102. (In Persian).
- [8]. Taheri Kia, H & Rezaei, M. (2013). "Iranian graffiti: Resistance and self-expression through urban walls". *Iranian Journal of Sociology*. 14(1). (In Persian).
- [9]. Prato, Paolo (1984). "Music in the Streets: The Example of Music in Washington Square Park in New York City". In: *Popular Music*, Vol.4, January 1984, USA: Cambridge University.
- [10]. Panjali Poorsangari, M. (2013). "The source of music creation and performance in the streets of Tehran". Master's thesis. Art university. (In Persian).
- [11]. Rapaport, A. (1990). "The meaning of the built environment- a nonverbal communication approach". the University of Arizona Press, Tucson.

مورد انتظار رهگذران بوده است.

در فضاهای عمومی جدید، انواع مختلف هنر شهری دیده می‌شود که از این بین موسیقی خیابانی علی‌رغم تأثیرگذاری بر حیات جمعی شهر در مقایسه با سایر هنرهای شهری، کمتر مورد توجه واقع شده است و فضای مناسبی برای آن دیده نشده است. ایجاد حس تعلق به مکان و در نتیجه درگیر شدن مردم با آن فضا از تأثیرات مهم موسیقی خیابانی بر فضای شهری است. با شکل‌گیری فضاهای خاطره جمعی شاد، سرزندگی فضاهای شهری نیز افزایش می‌یابد. اجرای موسیقی خیابانی نیز مانند هر رفتار و فعالیت دیگر شهری، نیاز به مکان مناسب برای اجرا دارد. شناسایی و تامین فضاهای شهری مناسب برای اجرای موسیقی خیابانی به ارتقای کیفیت زندگی فضای شهری کمک زیادی می‌کند. نوازندگان خیابانی با انتخاب درست مکان اجرای موسیقی به لحاظ کالبدی و ذهنی، می‌توانند مردم را به توفیق هرچند کوتاه و بهره‌مندی از لذت هنر در خلال روزمرگی تشویق کنند. پیاده‌روها و پیش‌فضاهای مراکز خرید اطراف خیابان خیام در ساعات شلوغی و رفت و آمد، محل مناسبی برای اجرای موسیقی خیابانی متنوع سنتی و پاپ می‌باشد. با بررسی‌های انجام شده در محدوده منتخب، در بسیاری مواقع؛ انگیزه حضور مجدد رهگذران در آن مکان خاطره‌انگیزی و درک غنای حسی مکان بوده است. این امر موجب افزایش تمایل به پیاده‌روی و کاهش سرعت حرکت می‌شود. به دلیل تنوع سبک‌های موسیقی ارائه شده، گروه‌های سنی، جنسی و اجتماعی مختلف به آن جذب می‌شوند و به این طریق انعطاف‌پذیری فضا افزایش می‌یابد. هم‌چنین وجود شادی در فضا یکی از عواملی است که باعث سرزندگی یک فضای شهری می‌شود و مردم را مشتاق به حضور در آن مکان می‌نماید. حال با توجه به مطالب فوق و نتایج حاصل از تحلیل‌ها، نگارندگان نیز بر این عقیده می‌باشند که مکان‌یابی دقیق و درست، و اجرا در زمان مناسب، و از طرفی حمایت عموم مردم و مسئولین از نوازندگان با فرهنگ‌سازی و اصلاح دیدگاه جامعه به نوازندگان موسیقی خیابانی، می‌تواند ضمن ایجاد حس تعلق به مکان بر رهگذران و کاهش رفتارهای ضدفرهنگی و نامناسب باعث ایجاد فضای شهری شاداب و سرزنده و کسب و کار مناسب گردد.

- neighborhoods and their cohesion". Hafthesar 1(1).37-44. (In Persian).
- [20]. Fatemi, S. (2013). "Music and musical life of Mazandaran, the issue of changes". Tehran: Mahoor Publications. (In Persian).
- [21]. Azadeh Far, M. (2011). "Music economy: the process of production, marketing and sales of products, Tehran: Research Institute of Culture". Art and Communication. (In Persian).
- [22]. Relph, E. C. (2018). "Place and placelessness". Translate by Noghsan Mohamadi, M and et al. Tehran: Armanshahr Publications.
- [23]. Mokhles, M. (2014). "Urban Art Typology in the Urban View of India". Manzar 30(11). pp27-36. (In Persian).
- [24]. Jafari Harandi, M. (2015). "Street music in Tehran and its types". Master's thesis. Tehran university. (In Persian).
- [25]. Bentley, Ian. (2019). "Responsive environments: a manual for designers". Translate by Behzadfar, M. Tehran: Publishing Center of Iran University of Science and Technology.
- [26]. Samim, R & Esprooz, M. (2015). "The social life of late street music as an urban phenomenon in Tehran: Qualitative research on musicians of an emerging genre of street music using a life story strategy". Cultural Studies and Communications. 11(3). (In Persian).
- [27]. Naghizadeh, M. (2014). "Beautiful city, basics, factors, criteria". Isfahan: Publications of Isfahan Municipality Cultural and Entertainment Organization. (In Persian).
- [28]. Ghale, R. (2010). "Environmental art, historical and theoretical review". Nazar 2(7). Pp 64-75. (In Persian).
- [12]. Khastoo, M & Saeidi Rezvani, N. (2010). "The Effective Factors on Urban Spaces Vitality (Creating a Lively Urban Space with Emphasizing the Concept Pedestrian Mall)". Hoviatshahr 4(6). 63-74. (In Persian).
- [13]. Montazerolhoja, M & Sharifnejad, M & Dehghan, S. (2016). "Evaluating and measuring the effective factors on creating a sense of place in the centers of urban neighborhoods, a case study of the centers of Sheikhdad neighborhoods and the university town in Yazd city". Studies of the Islamic Iranian city 7(26). Pp 43-54. (In Persian).
- [14]. Mozaffar, F & Noghrekar, A & Hamzenejad, M & Moein Mehr, S. (2017). "The semantics of life and vitality in Islamic teachings and its effect on the neighborhood". Journal of Research in Islamic Architecture 5(14). (In Persian).
- [15]. Jacobs, J. (1961). "The death and Life of Great American Cities". London, England: Jonathan Cape.
- [16]. Choay, Francoise. (2020). "Lurbanisme, utopies et realites, une anthologie". Translate by Habibi, M. Tehran University Publications.
- [17]. Carmona, M and et al. (2015). "Public places urban spaces the dimensions of urban design". Tehran: Art university.
- [18]. Tabibian, M & Mousavi, M. (2016). "Investigation of Beautification and Improvement of Environmental Quality effect on the Urban Vitality Case Study: Maragheh Historical Garden City". Armanshahr 17. (In Persian).
- [19]. Tabibian, M & Lahooti, Sh. (2012). "Evaluating the effect of the principles of urban renewal on the revival of worn-out